

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 29260/11

Yuri Aleksandrov STANKOV ve diğerleri / Türkiye

Başkan

Egidijus Kūris,

Hâkimler

Pauliine Koskelo,

Gilberto Felici

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 1 Şubat 2022 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, sırasıyla 1980, 1952 ve 1948 doğumlu Varna'da ikâmet eden üç Bulgar vatandaşı Yuri Aleksandrov Stankov, Penka Yordanova Stankova ve Aleksandar Yonkov

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2022. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Stankov'un¹, ("başvuranlar") 16 Temmuz 2011 ve 8 Şubat 2014 tarihlerinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca yapmış oldukları 29260/11 no.lu başvuruyu²,

Sözleşme'nin 2 ve 13. maddeleri bağlamındaki şikâyetlerin, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı, Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ilişkin kararı,

Tarafların görüşlerini,

Bulgar Hükümetinin, davaya katılma hakkını kullanmak istememesini (Sözleşme'nin 36. maddesinin 1. fıkrası) dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Başvuru, 13 Şubat 2004 tarihinde *Hera* isimli yük gemisinin Türk karasularında batması ile ilgilidir. Başvuranlar, cesedi bulunamayan Boyan Aleksandrov Stankov'un yakınlarıdır.

2. Aleksandar Yonkov Stankov 8 Ekim 2007 tarihinde, Beykoz Savcılığına, deniz güvenliği ve kurtarma operasyonlarından sorumlu makamlar hakkında suç duyurusunda bulunmuş; ertesi gün ve sonrasında 26 Şubat 2008 tarihinde, Sofya Barosuna bağlı Avukat Vladimir Georgiev Sheytanov eşliğinde ifade vermiştir. 26 Şubat 2008 tarihinde ayrıca, yine

---

1. Bu başvuranın hayatını kaybetmesi sonrasında, Mahkeme, ilk iki başvuruda davayı onun adına takip etme izni vermiştir.

2. 29260/11 no.lu mevcut başvuruya, *Penka Yordanova Stankova ve Yuri Aleksandrov Stankov*, no. 56837/12 (16 Temmuz 2012 tarihinde yapılmıştır.) ve *Aleksandar Yonkov Stankov*, no. 15234/12 (8 Şubat 2014 tarihinde yapılmıştır.) başvuruları eklenmiştir. Mahkemeye ilkin, Petranka Ivanova tarafından başvurulmuştur; ancak, ilgilinin hayatını kaybetmesi sonrasında hiç kimsenin davayı takip etme isteminde bulunmamış olması sebebiyle 29260/11 no.lu ortak başvuru, ilgili bakımından kayıttan düşürülmüş olup (Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının c) bendi) bundan böyle merhum Boyan Aleksandrov Stankov'un yakınları üç başvuran olarak belirlenerek başvurunun adı *Stankovi/Türkiye* olarak değiştirilmiştir

Sheytanov eşliğinde, Yuri Aleksandrov Stankov müşteki sıfatıyla dinlenmiştir. Stankova ise 15 Nisan 2008 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur.

3. Savcılık 31 Mart 2014 tarihinde taksirle tehlikeye sebebiyet verme suçu(765 sayılı TCK madde 383) bakımından beş yıllık zamanaşımı süresi dolduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kararda, bir Türk savaş gemisiyle itilaf tezini destekleyecek hiçbir unsur bulunmadığı ve *Hera* isimli geminin Boğaz'a girişini yasaklayan herhangi bir kararın bulunmadığı belirtilmiştir. Buna ek olarak, kurtarma operasyonunun yasa ve usule uygun olarak gerçekleştirildiği, gemi kazasına kuvvetli fırtınanın ve komuta hatalarının neden olduğunu ifade edilmiştir.

4. - Sheytanov tarafından temsil edilen başvurular, Hükümetin, *Hera*'nın batışının yanı sıra kurtarma operasyonu ve konuyla ilgili soruşturmanın yürütülmesini çevreleyen koşullar bakımından yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği konusunda bilhassa Sözleşme'nin 2. maddesinin esas ve usul yönlerine dayanmaktadırlar.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

5. Sözleşme'nin 2. maddesinin somut olayda uygulanabilirliği tartışma konusu değildir (bk. örnek olarak, *Leray ve diğerleri/Fransa* (k.k.), no. 44617/98, 16 Ocak 2001 ve *Furdik/Slovakya* (k.k.), no. 42994/05, 2 Aralık 2008). Dolayısıyla, başvurunun, *yer yönünden (ratione loci)* ve *kişi yönünden (ratione personae)* yönünden Sözleşme ile bağdaşmadığı yönündeki –başarılı olamayacak- itirazlar dışında, Hükümet, Boyan Stankov'un yaşam hakkına yapıldığı iddia edilen müdahalenin kasıtlı olarak değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle, maddi tazminat yollarının tüketilmediğini ileri sürmektedir.

Başvuran taraf, sadece ceza yargılamasının tercih edileceğini; zira ceza yargılamasının, kendilerine, müdahil taraf olma ve tazminat talep etme

olanağı sağlayacağını ifade etmektedir. Ancak eksik bir soruşturma nedeniyle herhangi bir dava açılmadığı için tazminat ihtimalinin de ortadan kalktığını belirtmiştir..

6. Mahkeme, başvuruların, davanın koşullarının tamamen kazara olarak tanımlanması ve iddia edilen ihmallerin basit hüküm hataları ve dikkatsizlik sınırları içinde kaldığı şeklinde yorumlanması durumunda zararlarını tazmin edebilecek herhangi bir başvuru yolunu etkin olarak kullanmadıklarını kaydetmektedir (*Cavit Tınarlıoğlu/Türkiye*, no. 3648/04, § 114, 2 Şubat 2016).

Ancak başvurular, deniz kazasının kaynağındaki koşulları şüpheli olarak nitelendirmekte (*Al Fayed/Fransa* (k.k.), no. 38501/02, §§ 73-78, 27 Eylül 2007 ve *Anna Todorova/Bulgaristan*, no. 23302/03, § 74, 24 Mayıs 2011) ve Boyan Stankov'un hayatını tehdit eden gerçek bir risk karşısında deniz güvenlik görevlilerinin sebepsiz bir atalet içinde olduğunu düşünmektedirler (*Kolyadenko ve diğerleri/Rusya*, no.17423/05 ve diğer 5 başvuru, §§ 190 ve 202, 28 Şubat 2012). Bu nedenle 1 Haziran 2005 tarihinden önce, bir ceza davasında müdahil olan tarafa tamamlayıcı tazminat talep etme hakkı tanındığından, -tamamen kuramsal olarak- cezai nitelikte bir davanın gerçekten yeterli olabileceği varsayımında bulunmak uygundur (*Beyazgül/Türkiye*, no. 27849/03, §§ 33-39, 22 Eylül 2009).

7. Bu bağlamda Hükümet, başvuruların 31 Mart 2014 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlarla sonuçlanan soruşturmanın kapatılması öncesinde Mahkemeye başvurduğu ve bilhassa Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 173. maddesi uyarınca, on beş gün içinde, bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurmadığı itirazında bulunmuştur..

Sheytanov, başvuruların o zamana kadar yürütülen soruşturmanın faydasız olduğuna inanarak, başvurularını vaktinden önce sunduklarını ifade etmektedir. 31 Mart 2014 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar ilgili olarak, savcılıktan defalarca mektupla veya Bulgaristan Başkonsolosluğu aracılığıyla bilgilendirilme talebinde bulunduğu halde, söz

konusu Kanun'un 172. maddesinin getirdiği yükümlülüğe aykırı olarak, kendisinin ve başvuranların bu konuda resmi bir tebligat almadığını ifade etmektedir. Söz konusu karardan, Hükümetin görüşlerinin 2 Temmuz 2018 tarihinde bildirilmesiyle haberdar olduğunu; bu nedenle on beş günlük itiraz süresi 2018 yılının Temmuz ayının ortalarında sona ereceğini, ancak bu dolaylı bilgilendirmenin adli tebligat yerine geçemeyeceğinden başvuranlara usulüne uygun olarak tebligat yapılmadığını belirtmiştir.

Son olarak, olası bir itirazın başarılı olmasının beklenemeyeceğini; zira 2. maddeye riayet eden bir soruşturmanın esaslarını hiçbir zaman takip etmeyen savcılığın, bu başvuru yolunun başarısını da engelleyebileceğini ifade etmiştir..

8. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlara karşı yapılan itiraz başvuru yolu, başarı şansından yoksun olarak değerlendirilemeyecek bir yoldur (*Fidan/Türkiye* (k.k.), no. 24209/94, 29 Şubat 2000, *Epözdemir/Türkiye*, no. 57039/00, 31 Ocak 2002, *Şen/Türkiye*, no. 41478/98, 30 Nisan 2002 ve *Kanlıbaş/Türkiye* (k.k.), no. 32444/96, 28 Nisan 2005 ve *Abdulkadir Aktaş/Türkiye*, no. 38851/02, § 54, 31 Ocak 2008). Dolayısıyla başvuranlar, somut olayda, 2. maddenin esas yönüne ilişkin şikâyetlerinin giderilmesine olanak sağlayan bir başvuru yoluna sahiplerdi (yukarıda anılan *Kanlıbaş* kararı) ve bu başvuru yolu uygulamada erişilemez olmadıkça, başvuranlar tarafından kullanılmış olması gerekmektedir.

9. Başvuran taraf, ihtilaf konusu kararın resmi tebligatının yapılmadığını ileri sürse de, avukatlarının söz konusu karardan en geç 2 Temmuz 2018 tarihinde haberdar olduğu görülmektedir (benzer bir durum için, bk. yukarıda anılan *Şen* kararı). Başvuran taraf o andan itibaren, gerektiği takdirde tebligat yapılmadığı iddiasında bulunarak, bu bağlamda böyle bir yöntemin sonucu ile ilgili olarak ifade ettiği endişelerin yersiz olduğu düşünüldüğünde, itiraz yolunu kullanabilirlerdi. Nitekim bazı özel koşulların bir başvurunu 35. madde bağlamındaki yükümlülüğünden muaf tutabileceği doğru olsa da,

mevcut bir hukuk yolunun başarı şansına ilişkin basit bir şüphe bunun bir parçası olamaz (bk. yukarıda anılan *Epözdemir, Şen ve Kanlıbaş* kararları).

10. Başvuran taraf 31 Mart 2014 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara karşı itirazda bulunmayarak, burada defalarca eleştirdiği hususların yargısal denetime tabi tutulması olasılığına bizzat son vermiş ve böylece ulusal mahkemelerin, yaşamın korunması hakkına riayet edilmemesi ile ilgili şikâyetlerinin esasını incelemesini engellemiştir.

11. Mahkeme dolayısıyla, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, yukarıda belirtilen itiraz yolunun tüketilmemesi nedeniyle, başvurunun 2. maddenin esas yönünden kabul edilemez olduğuna karar vermektedir; bu tespit, Mahkemeyi, maddi tazminat yollarının etkinliği meselesine dönmekten muaf tutmaktadır (yukarıda 7. paragraf).

12. Bunun yanı sıra, bu sonuç, yetkililerin, hayatını kaybeden kişinin yakınlarına soruşturma sürecinin sorumluluğunu üstlenme insiyatifi vermeden, resen hareket etmelerini gerektiren 2. maddenin usul yönünden kaynaklanan pozitif yükümlülüklerin kapsamını etkilemez.

13. Bu bağlamda Hükümet, Anayasa Mahkemesi önündeki bireysel başvuru yolunun tüketilmediğini ileri sürerek, ihtilaf konusu kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın 31 Mart 2014 tarihinde, yani bu başvuru yolunun 23 Eylül 2012 tarihinde uygulamaya konulmasından sonra verildiğinin altını çizmektedir.

Başvuranların bu yolun güvenilirliğine ilişkin itirazları şu şekildedir:; Bu yola, öncelikle yukarıda belirtilen itiraz yolu tüketilmeden başvurulamaz. Her halükarda, Anayasa Mahkemesi soruşturmanın yeniden açılmasına karar vermiş olsa bile, bu sadece zaten aşırı uzun olan süreci daha da uzatmış olacaktır.

14. Söz konusu anayasal başvuru yolu, Türk Anayasası ve Sözleşme ile korunan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesi nedeniyle mağdur olduğunu düşünen kişilerin 35. maddede belirtilen tüketme kuralının amaçları doğrultusunda kullanmaları gereken bir yoldur (*Uzun/Türkiye*, no. 10755/13,

§§ 52, 62 ila 64 ve 69, 30 Nisan 2013). Bilinmelidir ki, yaşam hakkının usul yönünün ihlal edildiği sonucuna vardığında, Anayasa Mahkemesi, ihlali sona erdirebilecektir: Şöyle ki, soruşturmayı yeniden başlatma ve tespit ettiği eksiklikleri giderme talimatı vererek davayı savcıya geri gönderebilir. Bu husus bilhassa somut olayda olduğu gibi davacı tarafın, Devletin 2. maddeden kaynaklanan usuli yükümlülüğünü yerine getirmediğini ileri sürmesi durumunda, bu hukuk yolunun kilit taşıdır (*Şefika Ak/Türkiye* (k.k.), no. 38628/10, § 43, 27 Kasım 2010, *Mehmet Kaya/Türkiye*, no. 9342/16, §§ 39-43, 20 Mart 2018 ve *Kırbayır/Türkiye* (k.k.), no. 11947/12, § 60, 28 Nisan 2020).

15. Bu son hususla ilgili olarak, başvuruların bu hukuk yolunun etkinliği ve güvenilirliği konusunda şüpheye düşmeleri halinde, bu tür şüpheler beslemenin kendilerini bu hukuk yolunu kullanmaktan muaf tutmadığını ve mevcut durumda bundan muaf tutabilecek başkaca herhangi bir durum bulunmadığını hatırlatmak yeterli olacaktır (*Ahmet Tunç ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 4133/16 ve 31542/16, §§ 109, 110, 129 ve 130, 29 Ocak 2019 ve yukarıda anılan *Kırbayır* kararı, § 61).

16. Kuşkusuz, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı, ilke olarak, başvurunun yapıldığı tarihte değerlendirilir; ancak bu kural, her davanın kendine özgü koşullarıyla haklı kılınabilecek istisnalara tabidir (*Demopoulos ve diğerleri/Türkiye* (k.k.) [BD], no. 46113/99 ve diğer 7 başvuru, § 87, AİHM 2010). Dolayısıyla, somut olayda, Stankova ve Yuri Aleksandrov Stankov tarafından başvurunun yapıldığı 16 Temmuz 2011 tarihinde anayasal başvuru yolu mevcut olmasa da, Aleksandar Yonkov Stankov tarafından Mahkemeye başvurulduğu 8 Şubat 2014 tarihinde mevcuttur., İhtilaf konusu soruşturmanın bu tarihlerde halen devam ettiğini belirtmek gerekir..

Her halükarda, iç hukukta nihai karar 31 Mart 2014 tarihinde; yani söz konusu anayasal başvuru yolunun 23 Eylül 2012 tarihinde uygulamaya başlanmasından sonra verilmiştir (yukarıda 3. paragraf); bu nedenle başvuruların bu hukuk yolunu kullanmaları gerekmektedir (bk. yakın zaman

önce, *Ali Haydar Sevgi/Türkiye* (k.k.), no. 33964/12, §§ 31 ila 33, 21 Eylül 2021).

17. Ulusal makamların iddia edilen Sözleşme ihlallerini düzeltmek için gereken tedbirleri almak amacıyla en iyi konumda bulunmaları nedeniyle, davaların incelenmesinin ve ileri sürülen sorunların çözülmesinin mümkün olduğunca ulusal düzeyde gerçekleştirilmesi, Sözleşme mekanizmasının etkinliği gibi başvuran tarafın menfaati bağlamında - ve ikincilik ilkesine uygun olarak -tercih edilmektedir (yukarıda anılan *Kırbayır* kararı, § 62 ve burada yapılan atıflar).

18. Söz konusu kararın resmi tebligatının yapılmamasına ve/veya 31 Mart 2014 tarihine kadar yürütülen soruşturmanın süresinin aşırı uzun niteliğine ilişkin hususlarda olduğu gibi, başvuran tarafın, söz konusu kararın daha önce itiraz yoluyla incelenmemiş olması sebebiyle böyle bir itiraza konu olup olamayacağı ile ilgili olarak ileri sürdüğü hususları değerlendirmek, Anayasa Mahkemesinin görevidir (yukarıda 15. paragraf).

19. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararın başvuranların endişelerini gidermemesi halinde, başvuranlar Mahkemeye yeniden başvuruda bulunabilirler (*Şehap Korkmaz/Türkiye* (k.k.), no. 64200/13, § 31, 25 Mart 2014, *Kadriye Ceylan/Türkiye* (k.k.), no. 22261/10, § 176, 6 Ocak 2015 ve *Altuğ Müştak Berker ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), no. 54769/13, § 14, 20 Ekim 2015), Mahkeme sonuç olarak, Anayasa Mahkemesinin içtihadının kendi içtihadıyla uyumlu olup olmadığını denetleme imkânını saklı tutmaktadır (yukarıda anılan *Uzun* kararı, § 71).

20. Kısacası, Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, 2. maddenin usul yönüne ilişkin şikâyetleri reddetmektedir.

21. Başvuranlar aynı zamanda, Sözleşme'nin 13 ve 14. maddelerini de ileri sürmüşlerdir. Ancak, yukarıdaki tespitler ışığında, bu şikâyetler asılsız ve dayanaktan yoksun olup Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmelidir.

STANKOVI / TÜRKiYE KARARI

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliđiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup 3 Mart 2022 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Egidijus Kūris
Başkan

STANKOVI / TÜRKİYE KARARI

Başvuranların Listesi

N o.	Adı SOYADI	Doğum / Kayıt Yılı	Uyruk	İkametgâhi
1.	Yuri Aleksandrov STANKOV	1980	Bulgar	Varna
2.	Penka Yordanova STANKOVA	1952	Bulgar	Varna
3.	Aleksandar Yonkov STANKOV	1948 (Bu başvuranın 3 Şubat 2014 tarihinde hayatını kaybetmesi sonrasında, Başkan, ilk iki başvurana davayı onun adına takip etme izni vermiştir.)	Bulgar	Varna